

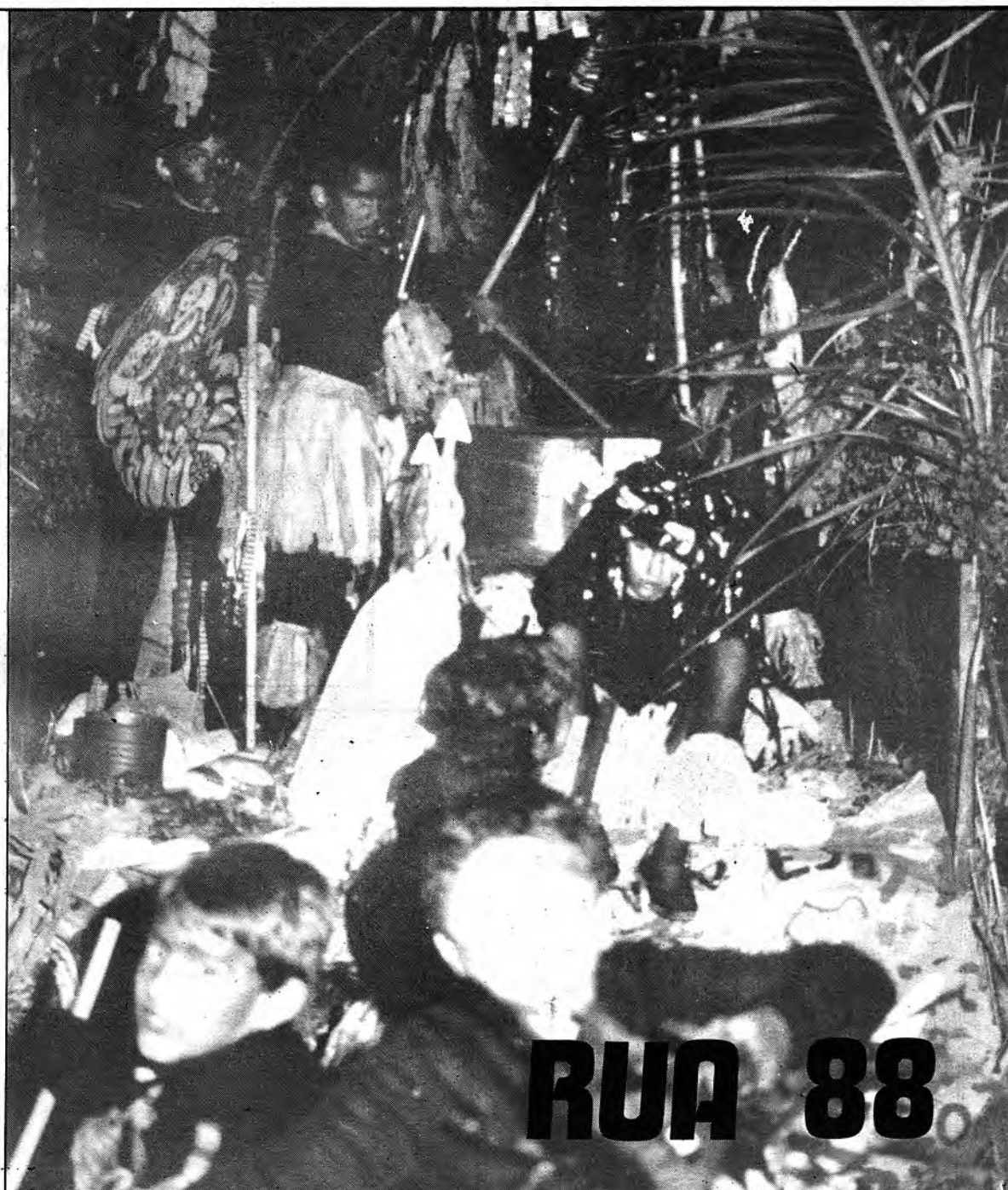
ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

BUTLLETÍ INFORMATIU Nº 55 GENER-FEBRER 1988

PREMSA
TORRENT

RUA 88

NOTÍCIES LOCALS

GENER

- 5/1 Arribada dels Reis Mags al nostre poble. Enguany ho feren cada un en una carrossa diferent.
- 9/1 Noces de Na Catalina Puigserver ("Molla") i de N'Antoni Rull (de Pollença).
- 10/1 Dinar de companyonia de la Societat de Caçador "Sa Conillera".
- 13/1 Una representació del nostre Consistori mantingué una reunió de treball amb el Secretari de la Mancomunitat del Pla.
- 16/1 Dissabte de Sant Antoni. Com és costum per aquesta data es va fer el fogueró dels "quintos".
- 17/1 Dia de Sant Antoni. A les quatre de l'horabaixa, beneïdes en honor a aquest Sant.
- 27/1 Sessió Extraordinària de l'Ajuntament
- 28/1 Extracció de Sang al Convent de les Monges.
- 29/1 Els al.lots de l'Escola anaren d'excursió a Sa Comuna, juntament amb els de l'Escola de Sineu.

ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

Butlletí informatiu n° 55

Gener/Febrer 1988

Lloret de Vista Alegre

CONSELL DE REDACCIÓ

Andreu Mora
Bartomeu Amengual
Guillem Fiol

IMPRESSIÓ

"Apóstol y civilizador"
Petra.

Dipòsit Legal: PM 623/79

FEBRER

- 6/2 A l'horabaixa, Gran Rua organitzada i patrocinada per la Comissió de Cultura de l'Ajuntament i les Entitats Culturals del poble.
- Al vespre, Gran Ball de fresses, organitzat i patrocinat pel Grup "Boira".
- 11/2 Dijous Llarder. Els nins de l'escola juntament amb pares, mestres i altres feren "Sa Rueta" passejant-se pels carrers del poble disfressats.
- 12/2 Naixement de la filla d'En Julià "Recolat" i Na Bàrbara March.
- 16/2 Fou el Darrer Dia, però no hi hagué disfresses.
- 25/2 El vespre començà a fer neveta i l'endemà trobarem les teulades ben blanques. També les temperatures se'n temeren. I és que s'havia de complir aquell refrany popular que diu: *Febrer curt i pitjor que turc.*
- 26/2 Sessió Ordinària de l'Ajuntament.

S'ESTANC

tabacs, revistes
i papers

Dins el Programa d'Educació Ambiental per a l'any 1988 que fou presentat el passat 12 de febrer pel Director General d'Estructures Agràries i Medi Natural, Miquel A. Borràs, es preveu, entre d'altres accions (edició de pósters, guies...), la incorporació progressiva al programa d'algunes finques públiques, entre elles Sa Comuna de Lloret.

Per començar està prevista l'edició d'un tríptic sobre Sa Comuna que explicarà de manera resumida les seves característiques, a més de contenir un plànol de la finca.

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

A les 8.25 del dia 12 de febrer es produí el naixement de Catalina de Loreto Gomi March, filla de Julià Gomià Martorell i de Bàrbara March Crespi. Enhorabona!

DEFUNCIONS:

El passat 3 de març morí madò Maria Verd Picornell, viuda, a l'edat de 80 anys. Havia nascut el 19 de novembre de 1907. Descansi en Pau.

MATRIMONIS:

Dia 9 de gener es casaren, a l'Església Parroquial de Nostra Senyora de Loreto, N'Antoni Rull Capllonch (de Pollença) i Na Catalina Puigserver Jordà ("Molla"). Enhorabona!

Aquest any estrenarem Rua

El passat dia 6 de febrer tengué lloc a la nostra vila, per primera vegada, la celebració de Sa Rua.

L'acte, que començà a les cinc de l'horabaixa, havia estat organitzat per la Comissió de Cultura de l'Ajuntament i les entitats socio-culturals i esportives del poble, i comptà amb una nombrosa participació (nou carrosses i molta gent a peu). Després d'un recorregut per diferents carrers es va celebrar una ballada a la Plaça de Jaume I i s'acabà amb l'entrega de premis a les carrosses i comparses més destacades.

Llavors, al "Bar Es Pou" i a partir de les 9.30 del vespre, es va celebrar el ja tradicional Ball de Desfresses, amb l'organització i patrocini del Grup "Boira".

A les pàgines 8 i 9 d'aquest mateix butlletí oferim un reportatge gràfic d'aquesta primera Rua Lloretana.

L'AJUNTAMENT INFORMA

FESTES LOCALS

En la Sessió Ordinària de dia 27 de gener es varen aprovar per unanimitat les Festes Locals per a l'any 1988. Seran:

Dia 8 d'agost (dilluns). Sant Domingo.

Dia 10 de novembre (dijous). Nostra Senyora de Loreto.

PADRONS DE VEHICLES I RECOLLIDA DE FEMS

Dia 11 d'abril començarà el període de recaptació voluntària dels padrons de vehicles i de recollida de fems. El termini finalitzarà el dia 11 de maig.

CURSET DE TENIS

La Comissió d'Esports informa que el Curset de Tennis que estava previst dur a terme aquestes properes setmanes s'ha suspès degut a la poca participació.

CANVI D'ATURADA DE L'AUTOCAR DE LÍNIA

Aquest Ajuntament té en estudi el canvi de lloc de l'aturada de l'autocar de línia a fi d'evitar problemes de circulació pel centre del poble.

Cal dir que per conèixer l'opinió dels ciutadans es va fer una enquesta a 183 persones de les quals un 72% manifestà estar d'acord amb el canvi i a un 28% no li va pareixer bé.

ASSESSORAMENT ALS SOCIS (RECEPCIÓ DE TV3 EN STEREO-DUAL)

- * A partir del 15 de març es rebrà a les Illes Balears la TV3 en stèreo-dual (bilingüe).
- * Permetrà escollir entre la versió en català i la versió original (anglès, alemany, francès, etc.) de pel·lícules, sèries, etc.
- * En benefici dels socis, i davant l'allau de consultes rebudes, OCB i VOLTOR creen un servei d'assessorament sobre aquesta notable millora de l'oferta de TV3.

TEL. 71.79.48

Matins de 10 a 12 h. - Horabaixes de 17 a 20 h.

Roda a roda

Per les Festes de Sant Domingo i organitzada per un grup d'aficionats al ciclisme, es va celebrar una volta ciclista amb una participació d'onze corredors. Va esser una gran carrera, amb gran nombre d'espectadors. La victòria es va decidir a l'*sprint*. La volta va esser de 42 quilòmetres i es rodà a un promig de 39 Km/h aproximadament.

La classificació va esser la següent:

1er.	J. Gelabert (R)	1 h 00' 02"
2on.	M. Gili (R)	" " 03"
3er.	A. Mateu (PDM)	" " 04"
4art.	A. Fontirroig (PDM)"	" 05"
5è.	M. Ramis (R)	" " 07"
6è.	B. Picornell	" " 09"
7è.	J. Ramis (R)	" " 10"
8è.	M. Mulet	mateix temps
9è.	A. Bauzà	" "
10è.	Ll. Ribas (R)	" "
11è.	A. Ramis	" "

Els corredors donen les gràcies a En Pep "Guixaire" per posar la furgoneta com cotxe-granera amb el bidó per refrescar els

participants i fent arribar a alguns.

En aquests moments hi ha quaranta aficionats que tenen bicicletes de corredor. D'aquests n'hi ha uns dotze que surten quasi cada dia fent uns 40 Km i el cap de setmana de 50 a 100. A aquestes sortides moltes vegades s'hi juguen un bon sopar.

L'any 87 l'equip "Renault" va guanyar la majoria de carreres i aquest any volen repetir, però l'equip "PDM" li vol posar més difícil. També hi ha un grup que cerca patrocinador. Els fitxatges encara no han acabat.

Aquest grup d'esportistes animen a que hi participi més gent, en especial la gent jove.

Un aficionat ciclista

Per la Fira d'enguany els aficionats preparen una carrera ciclista. Cercam patrocinadors que aportin premis.

Començau a entrenar.

Amb el suport de

**L'Ajuntament de
Lloret de Vista Alegre**

Grup de corredors participants a la carrera de Sant Domingo

Nom i llinatges: *Miquel Gili "Nina"*.

Lloc i data de naixement: *Lloret, 1/4/57.*

Fitxa: *Dos milions més "gastos".*

Altura: *1'87.*

Pes: *82 Kg.*

Pulsacions: *30.*

Historial:

2ª temporada de professional ("Renault").

3 anys aficionat.

Pujada a Lluç (1er).

Carrera de Sant Domingo (2on).

Pujada a Cura (4art).

Nacional.

Volta a Espanya (Va arribar en cotxe).

Volta a Catalunya (Va quedar pel camí).

Internacional.

Tour de França (Va mirar).

Giro d'Itàlia (Per la televisió).

Aspiracions:

Totes. I que l'equip "Renault" torni a rassar.

FITXA TÈCNICA

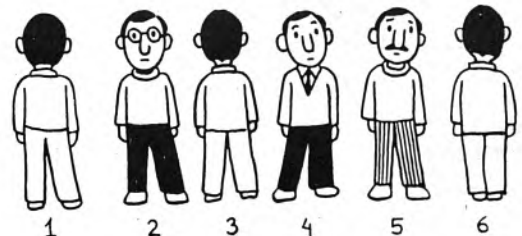
Sabíeu que...

Segons consta al llibre de J. Rotger *Les monges del Palau de Sineu*, editat l'any 1945 i reeditat el 1982, des de la fundació del Reial Monestir de Religioses Concepcionistes del Palau de Sineu i fins el 1942, hi ha constància de dues monges lloritanes al Convent. Es tracta de Sor Elisabet (Elisabet Bertran i Font, que hi entrà el 5 d'octubre de 1692) i de Sor Maria de l'Eucaristia (Joana Gili i Font, que hi entrà el 16 de juliol de 1929).

El número 12 de la revista "El Mirall" (Gener-Febrer, 1988) publica un article del nostre col.laborador Felip Munar i Munar.

El treball du per títol "Els Centres d'Adults: una bona raó per una necessitat a dequada".

EN VICENS TÉ L'ENRIC A LA SEVA ESQUERRA I EN SERGI A LA SEVA DRETA.
EN PERE ESTÀ A LA DRETA D'EN JOAN I A LA DRETA DE L'ENRIC.
EN DAMIÀ NO ESTÀ DE CARA. QUI ÉS QUI?

PERLAS Y CUEVAS

FUTBOL

Segueix l'equip de 3ª regional la seva irregular marxa en aquesta lliga 87/88. I per si fos poc, i a rel de l'alineació indeguda d'un jugador al partit disputat dins Búger, li foren descomptats dos punts a la classificació i sancionats el jugador implicat (Sebastià Jaume) i el delegat de l'equip (Bartomeu Amengual).

Els darrers resultats aconseguits per la U.E. Lloret en aquests dos mesos són:

3/1	Búger	3	-	Lloret	2
10/1	Lloret	0	-	Sta. Maria	8
17/1	Santanyí	2	-	Lloret	1
24/1	Lloret	0	-	Llosetense	1
31/1	Sporting	3	-	Lloret	3
21/2	C. Picafort	1	-	Lloret	0
28/2	Lloret	2	-	Son Servera	3
6/3	Binissalem	8	-	Lloret	1
13/3	Lloret	2	-	Escolar	0

La classificació actual és la següent:

	J	G	E	P	GF	GC	Punts
Binissalem	20	17	0	3	61	10	34 +12
Búger	19	11	3	5	35	17	25 +5
Son Servera	19	11	3	5	46	37	25 +5
Llosetense	19	11	3	5	47	21	25 +7
Santanyí	19	11	2	6	42	27	24 +4
Can Picafort	19	9	2	8	26	30	20
San Juan	20	7	5	8	33	38	19 +1
Escolar	18	6	5	7	19	23	17 +1
Santa Maria	20	5	2	13	27	40	12 -6
Lloret	19	4	5	10	22	43	11 -7
Ariany	18	3	5	10	24	42	11 -5
Sporting	18	1	1	16	15	69	3 -13

FUTBOL JUVENIL

Pel que fa a l'equip juvenil, cal dir que ja ha aconseguit dues victòries. Com a anècdota recordarem com va ser possible la segona. El partit es va disputar dins Son Cladera i el Lloret va perdre per 7 a 0. Una vegada acabat el partit, el Lloret presentà reclamació per alineació indeguda d'un jugador del Son Cladera i el Comité de Com-

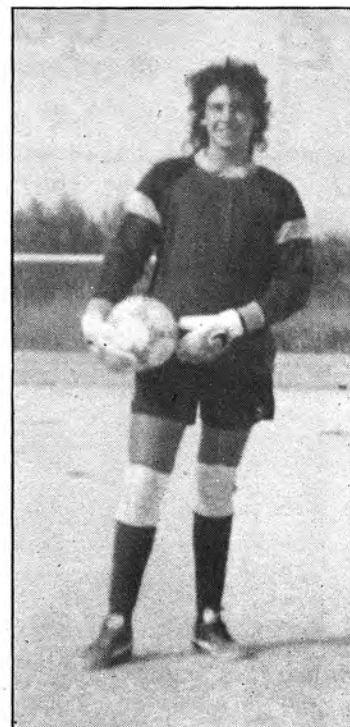
petició dictaminà que el partit s'havia de repetir, però aquesta vegada a Inca. El Son Cladera comunicà que no volia anar a jugar a Inca i el Comité donà el partit guanyat a la U.E. Lloret, a més de sancionar l'altre equip.

Resultats.

10/1	Lloret	1	-	Ferriolense	5
24/1	Lloret	3	-	S. Marçal	2
31/1	Son Cladera	7	-	Lloret	0
7/2	S. Forteza	7	-	Lloret	0
14/2	Lloret	1	-	Alaró	2
21/2	S. Maria	4	-	Lloret	1
6/3	Consell	7	-	Lloret	0
13/3	Lloret	0	-	Porciúncula	2

Classificació.

Sant Jordi	25	20	2	3	66	23	42
Binissalem	25	19	2	4	62	20	40
Ferriolense	25	18	2	5	66	31	38
S. Forteza	25	15	3	7	76	39	33
Consell	25	14	2	9	66	42	30
S. Catalina	25	13	4	8	75	39	30
Alaró	25	13	3	9	70	58	29
La Victoria	25	11	7	7	63	34	29
Porciúncula	25	12	3	10	66	48	27
A. Balears	25	12	3	10	58	47	27
S. Gotleu	25	9	3	13	61	79	19
Sta. Maria	25	8	2	15	53	55	16
S. Marçal	25	7	1	17	75	84	15
S. Cladera	25	3	3	19	36	107	7
Lloret	25	2	1	22	19	116	5
Sancelles	25	1	5	19	26	116	5

Gabriel Munar,
porter de la
Unió Esportiva
Lloret Juvenil

ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

JA EN VAN... NORANTA-VUIT, PADRINA

Dia 14 de febrer, Sant Valentí, celebrarem dos esdeveniments prou importants per a les vides de la nostra família; d'una banda recordarem els deu mesos de l'òbit de la tia Antònia finalitzant una llarga, penosa i feixuga agonia. Tots li desitjam tota la felicitat que Déu no li atorgà a la terra fent-li sofrir un vertader calvari de dolor, tant a ella com als altres familiars que en tot moment l'assistiren.

Dia 14 de febrer, però, també hem celebrat els noranta-vuit anys de sa padrina que comencen a ser feixucs. Es padrí Tomeu ens contava que quan la dugueren al metge a Palma, sa padrina gemegava molt i deia que tenia molt de mal. El metge quan la va veure entrar va dir: "Aquesta dona està molt malament, quants d'anys té?". "Noranta-vuit va dir es padrí. "Idò podeu estar segurs que aquesta dona no té res i està més bé que vosaltres, si té noranta-vuit anys", exclamà el metge tot fent una carussa de sorpresa.

Darrerament sa padrina no ha estat bé: just la seva força de voluntat, la seva fe i coratge fan que pugui cantar una cançó, mantenir una conversa amb qualsevol altre.. i menjar xocolata amb ensaïmades. "Quan era més joveneta ne menjàvem ben poques, qualque diumenge si venia bé", ens deia sempre, referint-se a les ensaïmades. Però a Palaci, els trenta-sis de l'any passat -perquè sa tia Antònia hi va esser present en molts moments-, més na Francesqueta de dos mesos, vàrem celebrar moltes més coses, encara que no ens n'adonàssim. I vos vàreu fer la foto amb els deu renéts que, ben segur, a la seva encara ben llunyana tardor, quan la mirin tendran el bon record, la vostra rialla que sempre els heu dedicat.

De vegades se'ns fa difícil comprendre els majors; ells ja estan ben per damunt de

tantes coses que nosaltres encara tenim a mig camí! Per això vos demanam, també, paciència padrina. Ah! i tos desitjam que daquí a dos anys poguem celebrar, talment com avui, el vostre centenari, i per molts d'anys.

En Nadal "de Sa Rota" vos va dedicar a aquesta glosa:

A sa plaça hi ha bancs,
a sa nova i a sa vella;
sa nostra figueralera,
que ho és madò Pomera,
ja té noranta-vuit anys.

Felip Munar i Munar

JO ESCOLT

Ràdio Mediterrània

FM

104.4

88 90 92 94 96 98 100 102 104 106 108

la que parla com tu!

Disfresses originals per un dia de carnaval.

**RUA
88**

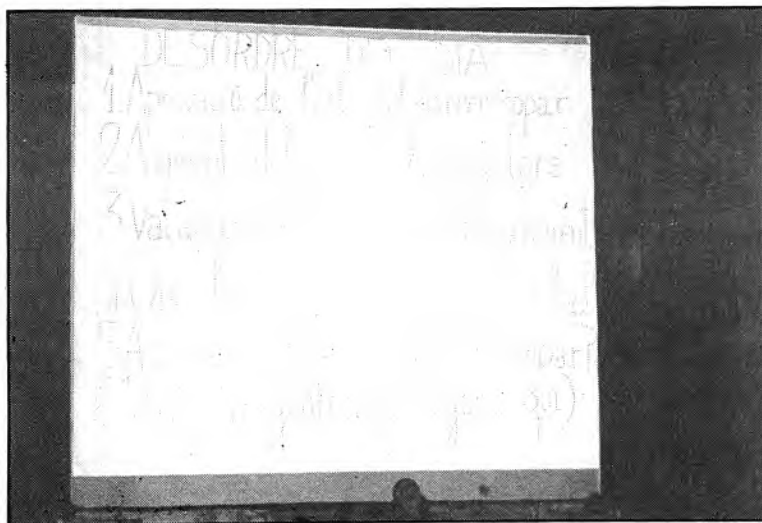

Fotografies: Mª Montserrat Cueto i Guillem Fiol.

CARNAVAL 88

Grans i petits participaren a Sa Rua.

**ANIMACIÓ I
PARTICIPACIÓ**

ENTREVISTA

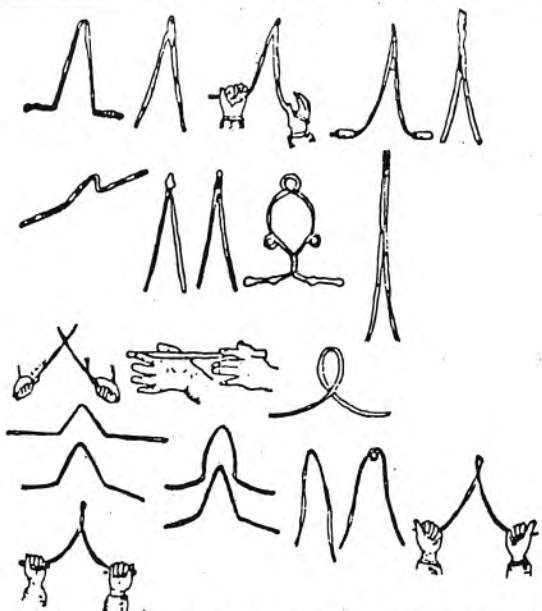
L'amo Andreu "Rosset"

L'amo Andreu Ramis Llabrés va nèixer a Costitx l'any 1916 i l'any 1980 es va translladar definitivament a Lloret. Es cercador d'aigua; aquestes persones amb un do més aviat rar que moltes vegades ha estat motiu de burla o escarni, però que ningú sa treveix a fer un pou sense abans haver consultat amb algun d'aquests personatges. No és, ni molt manco, un fet de bruixeria, ni cap d'ells s'ha considerat mai un bruixot; és senzillament una sensibilitat peculiar mesclada amb els coneixements que dóna l'experiència que fa d'aquests homes uns éssers respectats per qualsevol persona de seny.

* * *

Pregunta. -Com vos donàreu compte que posseïeu aquest do?

Resposta. -Encara era fadrí, tenia dévers devuit anys o manco. Sentint un i s'altre que xerraven de sa verga i de ses estranyes forces que l'atreien jo vaig començar a fer proves i vaig veure que sa verga m'obeïa.

Diferents formes i tipus de varetes

L'amo Andreu Ramis, "Rosset"

P. -Què en deia el vostre pare?

R. -De tot d'una se'n va com a fotre, fins que em va fer una prova: va posar un ribell ple d'aigua a un lloc de la casa que jo des coneixia i em va fer pujar damunt sa sala; amb sa verga vaig endevinar on era exactament es ribell amb s'aigua. De llavors ençà mai més se'n va tornar a riure.

P. -Quan anau amb la verga, sentiu qualche cosa dins vós a més de l'atracció de la verga?

R. -Hi ha vàries coses que et diuen i t'a visen, coses que no se poden explicar. Però com més estrenys sa verga, més i més se vincla.

P. -Quin tipus de verga emprau?

R. -Generalment una d'ullastre. No totes fan senya. Jo n'he emprada una d'avellaner i me va anar bé.

P. -*Quantes de vegades heu trobat aigua?*

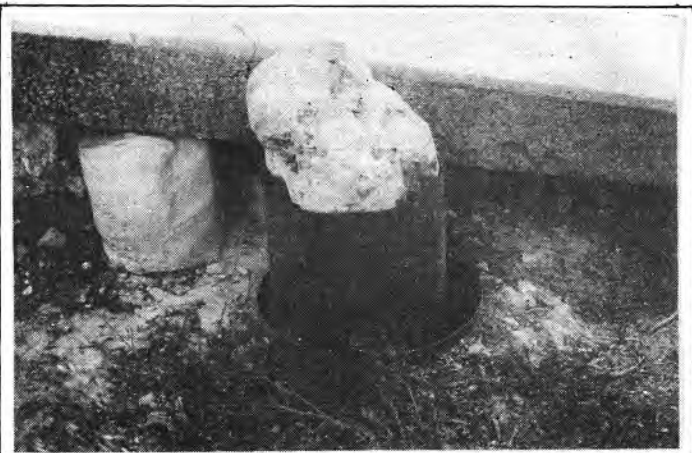
R. -No t'ho sabria dir, però moltes. A Lloret jo he marcat es pous d'En Bernadí, es d'En Toni "de Sa Riba", es d'En Pedro "Lluca", es de l'amo En Rafel "Ruberto", es d'En Xesc "Nina", es d'En "Capulla", es "de Sa Posada"...

P. -*I a Sa Comuna, com és que no se'n va trobar?*

R. -Jo crec que hi ha un material que dona sa senya d'aigua, però no n'hi ha. A d'al tres llocs me dona sa mateixa senya, però estic segur que n'hi ha, i a un parell de llocs, però estan més enfora d'allà on vàrem picar.

P. -*Però, hi ha suficient aigua per donar a tot Lloret o no?*

R. -Hi ha suficient aigua dins Sa Comuna, però està més enfora i fons. Per aquí a prop en trobaríem, però serien pous de deu mil litres i no són suficients.

El sondeig de Sa Comuna en l'actualitat.

P. -*Com marcau la fondària d'un pou?*

R. -Jo la marc amb un rellotge: compt ses vegades que s'engronsa, sa rapidesa, mir es moviment, i això me permet calcular sense errar-me gaire sa profunditat de s'aigua.

P. -*Com es pot trobar aigua a un lloc on no hi heu estat mai, ni sabeu de quin tipus és el subsòl?*

R. -Si tu me marques un quadre amb totes ses tanques de sa finca jo et diré es punt exacte on hi pots trobar aigua.

P. -*Però això sembla bruiixeria...*

R. -No, sa verga t'ho marca i no sol fallar.

P. -*Hi ha molta d'aigua a Lloret?*

R. -Hi ha corrents d'aigua, no bosses. A vegades potser que sa verga et marqui molta d'aigua i no ser més que un buit.

P. -*Quins doblers cobrau per fer aquesta feina?*

R. -Per marcar un sondeig (és a dir, on han de fer es forat) cobr 15.000 pessetes. N'hi ha que en cobren vint i vint-i-cinc.

P. -*I si no hi trobau aigua?*

R. -Paciència. A Lloret hi ha molt de blau (espècie d'argila) que fa enganyar els cercadors, sobretot quant a fondària.

P. -*Quina satisfacció hi trobau quan ho feis?*

R. -Sa satisfacció d'haver fet una feina ben feta. Es primer i es segon pou que vaig marcar va coincidir en es punt ben exacte, i això et produeix un cert benestar perquè has correspost amb sa confiança que havien posada amb tú.

P. -*Quins cercadors heu conegut a Lloret?*

R. -Mestre Miquel Rigo (+) era un bon cercador, i en Tomeu "Fred" també en sap cercar.

Però que sa verga et faci senya, això no vol dir que necessàriament hi hagi d'haver aigua. Llavors aquí hi entra s'experiència per sebre distingir es moviments i s'atracció.

P. -*Sabeu si hi ha qualche normativa referent a les aigües subterrànies?*

R. -Altre temps hi havia d'haver, com a mínim, cent metres d'un pou a un altre; ara dins lo teu pots fer es pou allà on vulguis però només podràs treure una quantitat determinada d'aigua. Es primer que el té declarat va davant, és a s'altre a qui es limita s'aigua. Però pot ser que dos pous es tiguin ben a prop i tenguin corrents diferents.

An es pou de Can Ruberto, fa devers 15 anys, me vengueren a cercar perquè sortia poca aigua; els vaig dir que si picaven més sortiria més aigua perquè n'hi havia. Així ho feren i en va sortir més. Però des que En "Nina" va fer es seu pou, com anaren més fons, se'n va dur tota s'aigua.

El Pou de Jurà

P. -Quin és el pou més fort de dins Lloret

R. -Si no vaig errat, es Pou de Jurà és es més fort i es sondeig més fort és es d'En Miquel "Rei".

A Lloret hi ha bastants de pous de deu dotze o quinze mil litres per hora, però això de cinquanta mil o més per hora no se'n troben massa. Es d'es gendre de l'amo En Toni "Perico", a Ruberts, passa es setanta mil litres per hora: això ja són pous de bon de veres.

P. -Quin cost té tot el muntatge fins a poder emprar l'aigua?

R. -De fer i d'entubar has de posar un projecte de cinc mil pessetes per metre, llavors hi has de posar una alternadora o dur-hi sa corrent.

P. -Vos han agafat cap vegada en pardale-ria?

R. -A dins Lloret sé que dues persones varen mantenir aquesta conversa: -"Què diu En "Rosset"?". -"Res, el vaig veure que feia de pur per devers una tanca i passejava una verga...". Però mai m'ha afectat tot això perquè ses proves crec que són ben clares.

Felip Munar i Munar

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL

LLIBRES APORTATS A LA BIBLIOTECA PER PART DEL
CENTRE COORDINADOR DE BIBLIOTEQUES DEL C.I.M.

Miquel Florit. "Llinatges i malnoms de Sant Joan".

J. Mascaró Pasarius. "Corpus de Toponímia de Mallorca".

A. Serrà-Campins. "Entremesos mallorquins del segle XVIII".

Joaquim Verdager. "Dues històries festes".

Llorenç Villalonga. "Mort de Dama".

Josep Sureda Blanes. "Petites històries Mayol/Llabrés/Aguiló/Muntaner. 'S'Albufera. Guia de paseo".

Bruno Martínez. "Juli Ramis".

INLE. "Libros españoles en venta. 1983-1984". Materiales, títulos y autores.

"Estudis Baleàrics" (Nº 24). Dossier: "Els Graffiti, una altra història".

Ajuntament de Palma. "Memoria de Secretaría. 1986".

FIABB. "ISBD (A). Descripción bibliográfica normalitzada internacional per a publicacions monogràfiques antigues (Antiquària)".

FIABB. "ISBD (PM). Descripción bibliográfica normalitzada internacional per a música impresa".

FIABB. "ISBD (G). Descripción bibliográfica normalitzada internacional general"
"V Jornades d'Estudis Històrics Locals. Les Illes Orientals d'Al-Andalus".

Antonio Montserrat. "La visión luliana del mundo del Derecho".

(Continuarà)

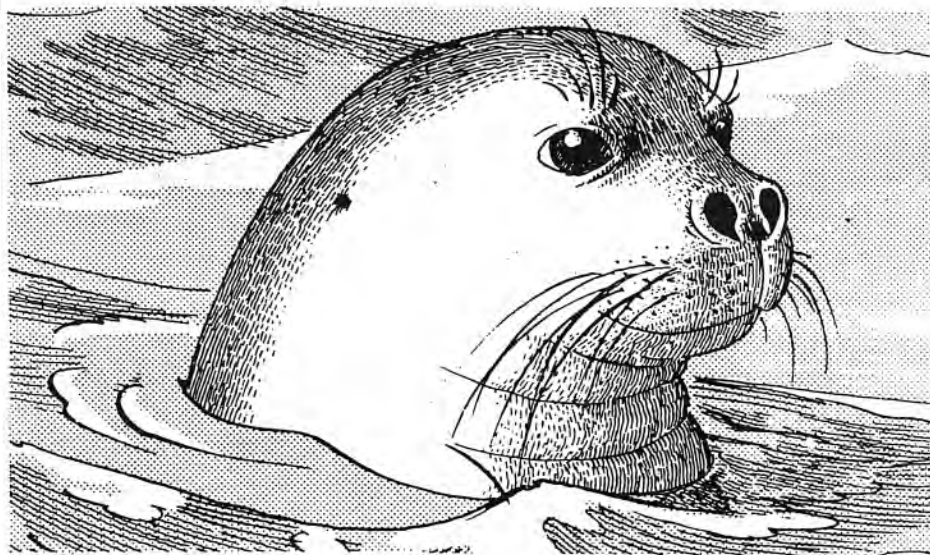

AJUNTAMENT DE LLORET DE VISTA ALEGRE

COMUNICAT DE PREMSA FORANA

L'Associació de la Premsa Forana vol fer pública la seva solidaritat amb les emissores de ràdio i de televisió local, que recentment han sofert escorcolls i denúncies, al temps que ens felicitem per la constitució d'una Federació d'Emissores per defensar el dret més elemental de llibertat d'expressió reconegut per la Constitució.

Coneguem el Vellmarí

El mamífer més gran de les illes Balears era el Vellmarí, la foca mediterrània que vivia a les nostres costes fins fa només trenta anys. Desgraciadament aquest animal ha estat esvaït i avui ja no el podem contemplar. Però coneguem com viu i perquè ara per ara manca a la fauna balear.

CARACTERISTIQUES ZOOLOGIQUES I MORFOLÒGIQUES:

Espècie: Vellmarí; castellà: foca monje; llatí: *monachus monachus*.
 Longitud màx.: 3 metres.
 Pes màxim: 340 kg. femelles; 260 kg. mascles.
 Vida màxima: 30 - 40 anys.

Evolutivament són pròxims als cans i als llons, com ells tenen una dentició apropiada per la caça. Els adults són de color gris o terrós i els joves sempre tenen la panxa blanca. El seu cos està adaptat per nadar amb la silueta de peix i les mans com a rem amb una membrana interdigital.

Tenen una alimentació carnívora (peixos, pops, crustacis, etc.) i com tots els mamífers el seu cos està cobert de pèl. Així mateix han de parir les cries i els hi han de donar mamar.

El Vellmarí és una espècie típicament mediterrània que habitava antigament totes les costes d'aquesta mar, així com el nord-oest d'Àfrica fins al Senegal. Avui ha quedat reduïda a una sèrie de localitats aïllades, essent el nombre actual de 500 o 600 exemplars (Màroc, Alger, Tunícia, etc.).

Durant aquest segle, quan el litoral deixà d'ésser perillós per mor de les visites dels pirates, primer la pesca i després el turisme, s'ha poblat de forma massiva, i el vellmarí s'ha anat estingint progressivament fins que no ha quedat cap exemplar a les nostres illes, ni tampoc al litoral peninsular.

AQUESTS MAPES ENS MOSTREN EL PROCÉS D'EXTINCIÓ A LES BALEARS. ELS VELLMARINS QUE SABEM QUE HAN ESTAT CAPTURATS ESTAN INDICATS PELS PUNTS. ELS DARRERS QUE S'HAN VIST FOREN UN GRUP DE QUATRE, L'ANY 1974. DESPRÉS HI HA NOTÍCIES NO CONFIRMADA D'UN EXEMPLAR JOVE OFEGAT A UN TRESMALL AL PORT DES CANONGE AL 1978, I UNA POSSIBLE OBSERVACIÓ PER PART D'UN PESCADOR D'ANDRATX AL 1985.

Manacor
 Número 379

El darrer vellmarí

Gabriel Janer Manila

Ningú no es recorda a les Illes, ni els pescadors més vells, de quan desaparegué de les nostres costes el darrer vellmarí. Fa molts d'anys que no se'n veuen i diuen que l'últim que mltaren va ésser a Cala Tuent, la primavera de 1958.

No és estrany que ningú no se'n recordi. Durement perseguits, els vellmarins, foren relativament abundants al nostre mar fins a les primeres dècades d'aquest segle. Hi ha en la toponímia marina nombrosos testimonis de la seva presència: la Cova des Vellmarins, etc. Lentament, emperò, la població s'ha anat estingint fins que el vellmarí — la foca mediterrània — ha desaparegut totalment d'aquestes illes.

Fa més de quinze anys, un jove adolescent, ecologista combatiu, Joan Mayol, va guanyar el premi Sa Pobra de narració 1971

amb un relat d'una força dramàtica excepcional que portava aquest títol: *El darrer vellmarí*. Es tracta de la descripció de la batuda que un pescador porta a terme amb la intenció de caçar un vellmarí que li destrossa les xarxes. El relat, bé que el record, era bell i expressiu i tenia l'encert de situar el lector davant el drama de la mort d'un animal en vies d'extinció.

Actualment, la situació dels vellmarins al Mediterrani occidental és més que dramàtica. Els experts asseguren que es troba entre les deu espècies animals amb més possibilitats d'extinció en un termini breu de temps. Fins al punt que d'aquí a vint o trenta anys podria ésser solament un animal de llegenda.

Tot partint d'aquesta situació es va constituir a Palma, encara no fa un mes, el FFM (Fons per a la Foca del Mediterrani) amb l'objectiu de fomentar el coneixement i la protecció del vellmarí. Es planteja la possibilitat d'una eficaç reintroducció a l'arxipèlag de Cabrera, d'organitzar una gran campanya de divulgació, de captar l'atenció dels organismes internacionals, d'estimular la investigació sobre la presència del vellmarí a la ribera nord d'Àfrica, en les costes del Marroc, Algèria i Tunísia.

xafarderies de na Ben Vista

M'han dit fins i tot brutanxa i poca-vergonya. Mai m'ho havien fet tan gros. I sabeu per què? Idò perquè no crític aquest batle nostre i sí xerrava malament de s'anterior. Vull deixar ben escrit que jo no dic ses coses per fer mal, sinó que dic lo que sent a dir, lo que sa gent diu p'es carrer i per sa taverna; jo no m'invent res. N'Arnau és una persona que vol fer ses coses bé; tot allò que fa ho vol fer bé. Millor dit: vol ser es primer. I sinó reparau qui mata més conills o perdus o cegues, o reparau qui es qui sap remenar més bé ses pilotes... de tennis, o qui fa més quilòmetres amb sa bicicleta, etc. Ja vaig dir la darrera vegada que N'Arnau, dins es seu grup, va sobre posar ses coses en es seu lloc quan era s'hora i no se va deixar dur per s'amistat d'un o s'altre. Però un batle que cada dia es migdia (o almanco jo el veig cada dia que hi entra) va a s'Ajuntament i que hi està més d'una hora, no se li pot negar que no hi posi voluntat. Que hi ha coses tèrboles, ben vera que és. Que s'obrin finestres ben grosses en es carrer, també és vera; que no han aconseguit encara obrir s'Ajuntament d'hora, també és una veritat que cau. Però vos vull dir una cosa que me va dir Na Mar... (no vull dir es nom que llavors s'enfadarà): *"Ben Vista, N'Arnau és un homo ben cabal i que sap quedar bé"*. I si tu ho dius... jo me qued amb so dubte.

SA RUA

Em va agradar molt aquest enfiloi de carrosses i comparses. Jo no ho havia vist mai a Llorito. Per cert, que deu esser vera aquell ordre del dia de la carrossa de l'Ajuntament? Només parlava d'augmentar el

sou i de menjar porcella. Serà veritat que encara m'hi faran presentar, de batlessa.

CAMPIONAT DE TRUC

Truc! Retruc! Pareixia un bombardeig l'altre vespre al Bar Es Pou. Vaig guaitar pels vidres de defora i vos asseguro que n'hi havia de ben enfadats; retrucaven pels colzes i tot, i els sortia fum per les orelles. Em va agradar aquest espectacle, trobo que se n'haurien de fer més d'aquests.

MOTOS

Fa un temps tothom anava a peu o amb bicicleta, i no se sentia aquesta renouada d'ara. Hi ha un parell de joves que no més es dediquen a fer pujades i baixades per la Costa d'es Pou. I com que ningú no els diu res, ni sembla que els ho diran mentre no passi qualque desgràcia, així estam. Quatre clatellades ben pegades i fora moto! Així acabaríem amb aquesta vergonya. Senyor Batle: De veres que esperareu que els veïnats del poble agafin la justícia pel seu compte? O les haurem de pegar a qualcú altre, a les clatellades?.

SA COMUNA

Jo no deixaria que aquesta tirallonga de cotxes que van a Sa Comuna estàs tan descontrolada. Pot ser un perill ja que ningú sap qui són. Seria una bona idea que ja que hi ha una piscina i un bar i un poliesportiu, anassin a aquest lloc a dina i així se sabria qui són i què fan.

FAROLLES

Les farolles de l'entrada principal de l'Església necessiten una bona mà de pintura, sinó aviat les sortirà rovell. Cada vegada que puj l'escala per anar a missa i ho

veig, pens el mateix. Fa molt lleig que totes les persones que passen per allà hagin de veure el llastimós estat d'aquestes faroles. Qui les ha de pintar? Au, idò, anem per feina.

ASFALT

Han asfaltat el Camí del Ras. Molt bé, ja era hora. Però per mi li han planyut l'asfalt: és una llàstima que d'aquí uns anys aquest camí estigui ple de clots ja que la capa asfàltica és tan prima que les herbes la rompran ben aviat, sobretot a la part final del camí.

PANCARITAT

Ja enyor la diada de germanor de Sa Comuna, amb el platet de frit o de paella, el vinet i la "teia". Ah! la "teia", no sabeu com m'agrada tirar una pedra damunt un murtet.

Aquest és el grup de joves que enguany s'encarregaren de preparar les carrosses dels Reis. Cal dir que a la fotografia no hi surten tots.

campionat de truc

Organitzada pel "Bar Es Pou" es va celebrar al nostre poble la fase local del "I Gran Torneig de Truc de Mallorca 1988" amb la participació de 11 parelles. Els participants eren: Sebastià Miralles, Josep Tugores, Antoni Coll, Joan Real, Nadal Real, Gabriel Jofre, Antoni Bauzà, Miquel Coll, Vicente Tejedor, Antoni Fiol, Antoni Oliver Simó Modino, Joan Bauzà, Domingo Real, Bernat Garcias, Bernat Bibiloni, Gabriel Mayol, Antoni Vanrell, Sebastià A. Martorell, Miguel Fajardo, Pere Garau i Bartomeu Gelabert.

Al final fou la parella formada per Sebastià Miralles Jaume "de Sa Casa Nova" i Josep Tugores Verdera "Beatriu" la que quedà en primer lloc i es classificà per a la fase següent.

A la segona fase, els lloritans, que jugaven al grup Nº 3, eliminaren a les parelles del Bar Can March (de s'Alqueria Blanca), Poliesportiu "Príncipes de España" (de Palma) i Bar Cas Magarro (de Búger); quedant classificats d'aquesta manera per a la lliga final. Al proper número de "Es Pi Gros" us informarem d'aquesta gran final i del paper que hi han tengut els dos representants del nostre poble. Sort!

Això era i no era — en ho contaren — una al·lota jove, casada, bella i tallada de cap a peus com una Venus, que tenia el costum de prendre el sol al jardí de ca seva. A dalt, al primer pis, hi vivia un jove estudiant a frare i, al donar-se'n d'aquella bellesa, que per cert anava molt lleugera de roba, guaità per la finestra balconera i alhora cridà: «Truc!...» La jove, assustada, s'amagà adins ca seva. L'endemà i després-demà, la mateixa escena. I així cada dia fins

que la jove, mortificada per les impertinències del jove, ho conta al seu marit i aquest, sense fer escàndol, li encomanà: «Demà hi tornes i quan ell et digui truc, tu li dius retruc, i no tenguís por que seré just devora». Dit i fet, no s'ho pensaren més. L'endemà la jove torna sortir a prendre el sol i el jove estudiant a frare no es féu esperar, guaita i diu: «Truc!...» «Retruc!...» — li contestà la jove. I el jove li respon: «No vull perquè veig les cames a l'amo!...i això que duc una bona peça!...»

UN RELLOTGE DE SOL CASOLÀ: FES-TE'N UN

Del Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports hem rebut aquest article que se publica per considerar que se tracta d'una construcció curiosa i entretinguda.

Dins els rellotges de sol n'hi ha uns que no són gaire coneguts i que se diuen «de pastor». Aquest nom, segond he sentit a dir, ve de que, un temps, s'usaven entre els pastors del Pirineu en formes molt rudimentàries.

Docs bé, d'una manera molt senzilla s'exposa com poder construir-ne un amb l'ajut dels dibuixos adjunts.

Se comença per cercar un pot buit d'una beguda refrescant (per exemple «coca-cola» o cervesa) que té forma cilíndrica amb una base plana i una altra lleugerament còncava i enfonyada. Per la base plana hi sol haver una retxillera que deixa la llengüeta de quan s'obre. Per la base còncava, i just enmig, se fa un foradí per a passar-hi un fil de ferro de dos o tres mil·límetres de gruixa fins a la retxillera de l'altra base, de tal manera que aquest fil vagi per l'eix del cilindre, havent-lo abans passat pel centre del disc retallat del dibuix adjunt; fet això se dobleguen el dos extrems immobilitzant el fil, deixant l'extrem de la base plana amb forma d'anella damunt el disc, el qual s'aferra a la base, reforçat, millor amb una cartolina interposada per mor de la retxillera.

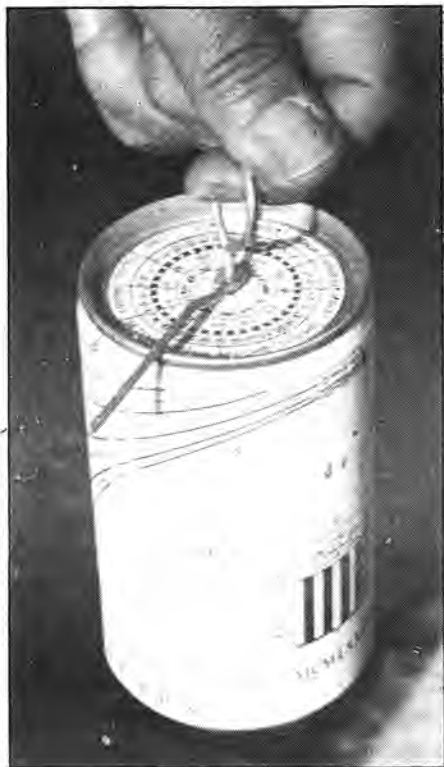
Tot seguit se retalla l'àbac de les hores del dibuix adjunt i s'aferra al cilindre del pot, amb la base plana a la part de damunt, i amb el caire de l'anomenat àbac a 8 mm. del caire del pot (per tal que s'aferra lliurant la mica de bombat del pot). Per aferrar l'àbac és precis fer coincidir les dates del disc tal com la figura indica.

S'ha acabat la construcció disposant la busca del rellotge, també amb un fil de ferro enganxat a l'eix davall l'anella i amb la forma i dimensions que s'aprecien en el dibuix.

I ja estam en condicions de poder fer la lectura. Per això clar suspendre el pot per l'anella, millor fent-hi un cordonet i posar la busca damunt la data del disc (on es poden veure els mesos ordinaris i paquets de dies de cinc en cinc, i també els mesos zodiacals amb el signe corresponent), i tot seguit, fer girar el rellotge fins que l'ombra de la busca sigui vertical; la punta de l'ombra de la busca donarà l'hora llegida a les corbes de l'àbac.

I tot d'una és precis fer una aclaració: se llegeix així l'hora de «temps vertader» que quasi mai és el mateix del «temps mitjà» dels nostres rellotges de polsera; no es tracta d'un defecte d'aquest rellotge, el mateix succeeix a qualsevol rellotge de sol; però no és un inconvenient per a conèixer l'hora d'aquest temps que ens inte-

(Continua a la pàgina 19)

Aspecte del rellotge un cop acabat

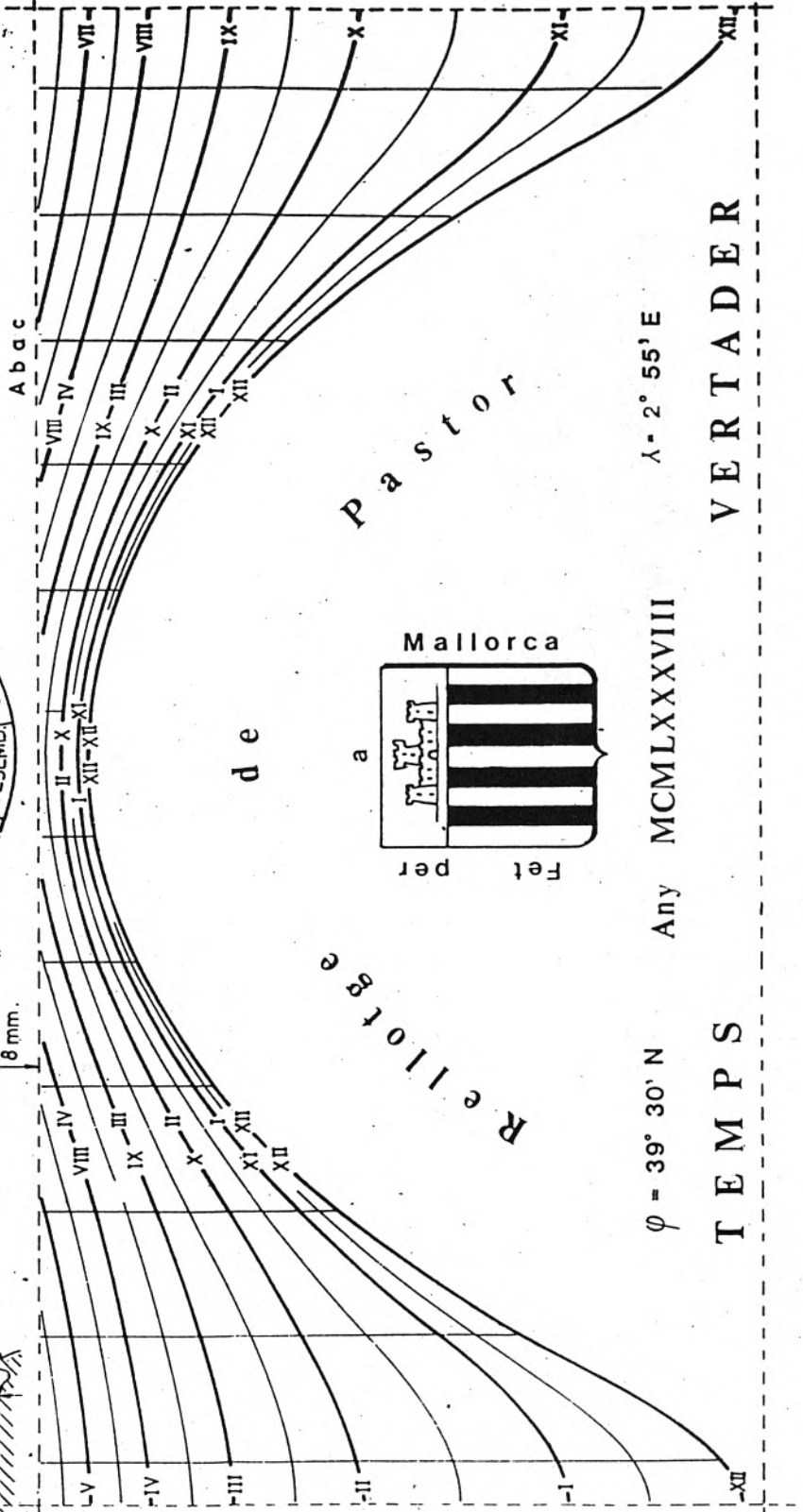
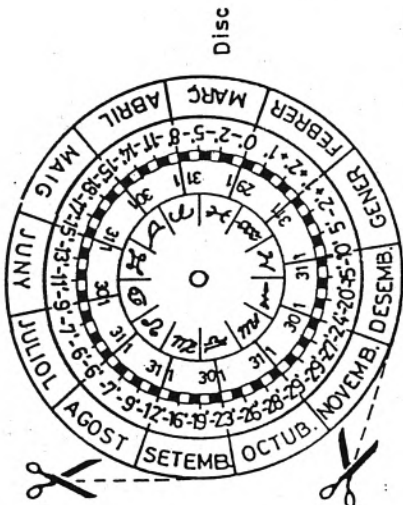
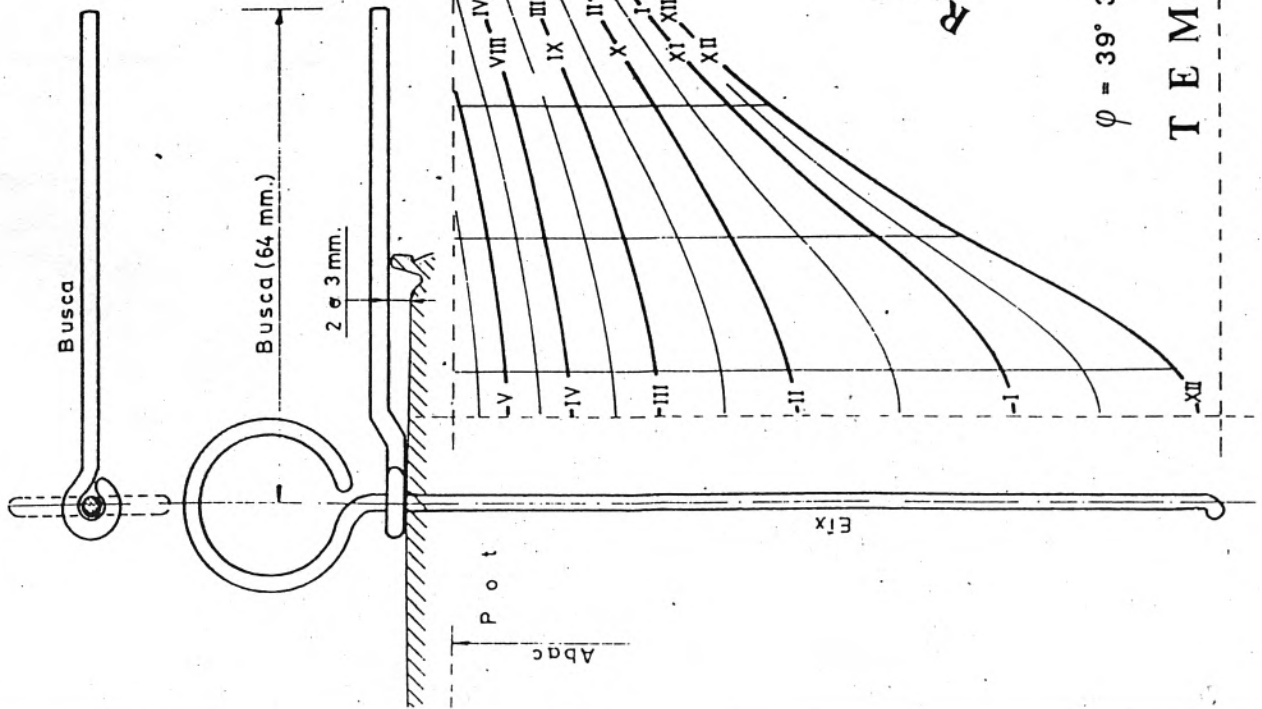
ELS RELLOTGES DE SOL

La gent sempre ha necessitat saber l'hora, i els rellotges de sol són els aparells més antics de mesurar el temps. Es basen en la posició del sol en el cel per a registrar el transcurs de les hores.

El més antic és el "gnòmon", que no és altra cosa que un pal clavat verticalment en terra. A l'època de Thutmosis III, el segle XV a.C. es va construir a Egipte el més antic que es coneix i es basa en tres trossos de fusta clavats adequadament. Posteriorment es feren famosos el del romà Berosus, semiesfèric i que es va construir als voltants del 290 a.C., el de Kew Gardens, a Londres, que és horitzontal i molt semblant al que hi ha en el Parc de la Mar, el de Canterbury, de butxaca i construït amb or i argent, el del Queen's College, de Cambridge, de començaments del segle XVIII i que també és un rellotge de lluna, i el de Hans Tocher, que porta una petita brui-xola per ajudar a orientar-lo convenientment.

En el quadre "Els ambaixadors", pintat per Hans Holbein el Jove l'any 1533, es destriuen dos rellotges de sol portàtils, un de poliedric i un altre "de pastor", molt semblant al que us convidam a construir en aquestes mateixes pàgines.

Agafant com a base els dos estels de darrera del "Carro" o "Ossa Major" també es poden construir "rellotges nocturns", com el que va fer Amerigo Leonae l'any 1589 amb superposicions de discs de llautó.

$\lambda = 2^{\circ} 55' E$

Any MCMLXXXVIII

$\phi = 39^{\circ} 30' N$

VERTADER

TEMPS

Llibres

SÜSKIND, Patrick: "El colom". Editorial Seix Barral. Barcelona, 1987.

Penso que en no gaire temps la consideració social del colom ha mudat de sentit. La gent comença a considerar-lo una pura guarreria, un focus d'infecció meningítica, un foradador de les camises més boniques, un animalot enganxós, brut i essencialment lleig. Així les coses, no sembla estrany

que algú faci servir un colom com un sòrdid protagonista aparent de la seva narració. Patrick Süskind, autor d'El Perfum -aquella novel·la que descriu tan bé les olors- i d'El Contrabaix -narració com l'anterior també traduïda al català-, ho ha fet.

Un ésser vient tan quotidià com el colom desencadena la peregrinació ciutadana de Jonathan Noel, un protagonista supermediocre, de costums regulars, esporuguit per la vida; un home a la defensiva. Així, el colom dona pas a un personatge retret, anguniosament retret, quasi patològic, que es construeix al voltant una fortificació per, literalment, sobreviure.

¿Què pretén Süskind en una narració psicològica de tal espècie? Aquest escriptor sembla que té una passió pels personatges forassenyats. Un personatge vulgar, com és Jonathan Noel, fins a les corrialles, permet experimentar amb els límits de la nostra condició. Les situacions límit i les cruïlles vitals ens poden dir molt de nosaltres mateixos.

Així i tot, qui hi vulgui veure un personatge tan mediocrement captivador com, per posar-ne un exemple concloent, Bartleby les crivent o un de tan anguniosament obsessiu com el de La Metamorfosi, quedarà decebut.

Malgrat tot, vos la recomanem.

M.M.I.A.

Publicat per l'Ajuntament de Mancor de la Vall ha vist la llum el fulletó titulat "El porqueret de Massanella" de Bartomeu Vallespir i Amengual.

Com es diu al pròleg, "El porqueret de Massanella" és una fantasia basada en l'obra d'enginyeria rura que féu Monserrat Fontanet Llabrés entre el 1748 i 1750.

L'autor, Bartomeu Vallespir i Amengual amb la seva inspiració bucòlica i narrativa senzilla, ens trasllada al Segle XVIII i ens situa per a recrear-nos entre els personatges, davant el foc d'una torrada i duquent-nos de la seva mà a caçar amb filats a coll o fent una passetjada fins al "Salt de S'Aigo"...

ES PI GROS

Lloret de Vista Alegre

(Ve de la pàgina 16)

ressa: si corregim l'hora llegida amb els minuts que, per cada data marca el disc, tendrem el mateix temps dels rellotges de polsera.

I just manca dir que si el pot s'omple amb arena o gra

el pes augmenta i s'aconsegueix una millor compensació del petit desequilibri provocat per la busca a la verticalitat de l'eix.

Rafel Soler i Gayà

(Col·laboració especial per a la premsa forana)

Recull de gloses

Referida al Pi de Nadal amb els llumets intermitents.

*Aquest mes es doble sa paga
però sa dona em fa anar estret;
és com es pi de Can Putxet:
només s'encén i s'apaga.*

Referida a unes esqueles mortuòries anunciant la mort de Na Ben Vista.

*Ja som perdut es papers
no els he trob devers ca nostra:
d'ençà que Na Ben Vista és morta
de cançons no en faré més.*

Referida al fogueró dels "quintos".

*Sant Antoni du sa pallissa
per això va ben abrigat;
a sa plaça som anat
i per això jo som menjat
botifarrons i llangonissa.*

Referida a un lloritè que du uns bons mostatxos.

*No m'agraden es pistatxos
perquè no ne sé menjar:
mai més me tornaré fiar
d'un homo que du mostatxos.*

Referida a una que jo conec.

*De ses dones d'avui en dia
ja no se'n poren fiar,
perquè moltes n'hi ha
que duen dolentia.*

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Referida a un vespre que feia "molt mal temps" i no plovia.

*Ai Senyor, quin temporal,
lò millor que puc fer és seure:
si tract d'anar-me'n a jeure
no trobaré es portal.*

Un dia que En Bernat només deia pardalades.

*Jo tenc es barram estret
i per això dic 'nimalades:
si voleu sentir pardalades,
anau devers Can Putxet.*

LES ELECCIONS A LLORET

*D'un estiu surt un hivern,
llavors pentura plourà:
no sé per què hem de donar
es vot a un homo extern:*

o o o

*Jo començ a estar cansat
i no serà sa darrera;
no saben comandar a ca seva
i volen comandar a cas veïnat.*

o o o

*Aquí hi ha molta de gent,
no mos hem de baraiar;
jo em pens que 'niré a votar
es partit Independent.*

o o o

*Vaja una cosa més trista
lo que a mi me va passar,
perquè vaig anar a votar
i no va porer guanyar
es partit Socialista.*

Gloses recollides per Felip Munar i Munar

COOPERACIÓ

Conservar i restaurar els nostres monuments és necessari, perquè ens parlen del passat, de les nostres tradicions i de la nostra cultura. Millorar les construccions, carreteres, carrers, instal·lacions, i fer-ne de noves és necessari, perquè representen el nostre progrés. El Consell Insular de

Mallorca ha fet molt en aquest sentit. Amb l'actuació sobre la xarxa de camins del Consell, que engloba un total de 707 km., dels 1.700 existents a Mallorca, que ha significat la realització de 138 projectes amb una

inversió de 852 milions. El Consell fa possibles les aspiracions de tots els municipis de comptar amb una infraestructura de serveis bàsica. Amb aquest objectiu ha elaborat els Plans d'Obres i Serveis que han suposat 96 obres hidràuliques, 149 obres de carreteres i camins, 185 d'urbanització, 64 d'enllumenat i 44 de millora, restauració i remodelació d'edificis

públics, amb una inversió total de 3.700 milions de pessetes en quatre anys. Els resultats, evidentment satisfactoris, estan avui a la vista.

BON CONSELL, BONS RESULTATS.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA